

Kirsi Viljanen
Maaseutuylitarkastaja

Yhteenvedoa YTR:n hankeseminaarista 22.5.2008, Helsingissä, Folkhälsanin tiloissa.

YTR kokosi perinteiseen hankeseminaariin taas ison joukon valtakunnalliseen hanketoimintaan liittyviä toimijoita. Eero Uusitalo. Tilaisuuden aluksi seminaarin puheenjohtajana toiminut maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän pääsihteeri Eero Uusitalo esitteli maaseutupoliittisen selonteon ja kokonaisuohjelman valmisteluprosessin ja tämän hetkiset strategiset linjaukset. Uusitalo kertoi myös maaseutupoliittisten asiakirjojen historian, tähän mennessä on valmistunut vain yksi maaseutupoliittinen selonteko vuonna 1993, muut ovat olleet painoarvoltaan vähäisempiä (Lipposen hallituksen iltakoulukäsittely, vuoden 2000 kokonaisuohjelmaa seurannut hallituksen maaseutupoliittinen periaatepäätös); tämän jälkeen poliittiset asiakirjat ovat olleet maaseutupoliittiset erityisohjelmat.

Uusitalo kertoi esityksessään myös keväällä 2008 valmistuneesta OECD:n laatimasta Suomen maaseutupolitiikan maatutkinnasta. OECD poikkeuksellisella tavalla kehui suomalaista maaseutupolitiikkaa ja sen järjestelmää, painotus governanceen (hallinto) administrationin (hallinto) sijaan hyvää. OECD:n mukaan "Grand plan'n" ja "niche" politiikan onnistunut yhdistäminen on Suomelle keskeistä. OECD nosti erityisesti esiin Leader-toimintatavan ja sen organisoitumisen hallinnon, järjestöjen ja yksityisten yhteisvastuulliseksi orgaaniksi onnistuneeksi maaseudun kehittämisvälineeksi. Käynnissä olevissa selonteon valmisteluprosessiin kuuluvissa aluetilaisuuksissa byrokratian kasvu nousee jatkuvasti esiin maaseudun kehittämisen esteenä ja myös Leader-toimintatavan uhaksi; toimintaryhmät menossa yhä enemmän viranomaisrooliin ja byrokratian välikappaleeksi sen sijaan, että ne aktivoisivat ja olisivat konkreettisesti maaseudun kehittämisessä kentällä mukana.

Mikko Viljakainen Metsäteollisuus ry:stä esitteli puutuotealan yhteistyötä esimerkkinä hyvästä verkostoitumisesta. Suomi on maailman kärjessä havusahatavaran kulutuksessa/hlö. Vuonna 1987 teollisuus laajassa mittakaavassa ymmärsi, että maamme metsät kasvavat enemmän kuin mitä niitä hyödynnetään ja tästä lähti alkuun määrätietoinen puualan kehittäminen. Puuneuvosto muodostui organisaatiouudistusten kautta Wood Focusiksi ja koko kehityskulun ajan on aina pystytty sopimaan yksimielisesti alan kehittämistoimenpiteistä. Keskeistä alan menestykselle on ollut, että puutuoteollisuus -kokonaisuuden rahoituksessa ollut noin puolet valtion ja noin puolet yritysten omaa rahaa, samoin se, että ala itse (yritykset) ensin aktivoitui ja sitoutui, sitten saatiin mukaan tutkimuslaitokset ja koko yhteiskunta; tämä mahdollisti laajan kansainvälisen promotiotoiminnan. Tärkeää oli tietoisuuden herättäminen alan mahdollisuuksista=>poliittinen kenttäkin kiinnostui. Viljakainen korosti, että tietoinen kehittämistyö on mahdollistanut kehittämisen esteiden poistamisen; nyt meillä on tarvittava tekninen osaaminen sekä tuotteiden tarjonnan perustana kunnan kysyntä => kehityskulukuksi muodostuu: tietoisuus, hyväksyntä; kiinnostus, motivaatio; tietotaito =>procurement. Keskeistä tiedontuotannossa on ollut faktaperusteinen tieto; ei arvoteta, vaan perustuu puhtaaksi tietoon, on myös motivaation pohjana. Kaikki osaaminen tuotu myös julkisesti nettiin tarjolle ("laiskuus ja ahneus ovat suunnittelijoita ohjaavat periaatteet"=>netissä valmiita työkaluja ja tietoja tarjolla).

Viljakainen pohti, mikä sitten on puun tuoma lisäarvo rakentamiseen? Suomalaiset asuvat kerrostaloissa vaikka haluavat asua pientaloissa. Kansalaisilla ei todellista vapautta valita asuinpaikkaansa. Olisivatko *modernit puukaupungit* ratkaisuna, sillä puurakenteinen kaupunkirakentaminen Suomessa perinteistä (Naantali, Rauma jne.). Em. konsepti kiinnostanut

kovasti esimerkiksi Venäjällä. Suomessa puurakentamisessa ollaan edetty: suuret puurakenteet (Lahden Sibelius-talo) esimerkkinä. Korjausrakentamisessa mahdollisuuksia: puu ulkoverhousmateriaalina vaikuttaa yhtä paljon paloturvallisuuteen kuin nojatuoli olohuoneessa=>puu täysin mahdollinen korjausmateriaalina=suuri mahdollisuus kun rakennusten korjauskierre kiihtyy. Tästä esimerkkinä myös, että Rautaruukki ei enää mainostanut teräskorjaushousta vaan teräskiinnikkeitä puisen ulkoverhouksen kiinnittämiseksi.

Viljakainen nosti vielä lopuksi esiin alan menestystekijöitä verkostoitumisen mahdollistamiseksi:

- on oltava pitävä argumentaatio taustalla, uskottava kerronta! ei saa antaa turhia lupauksia
- menestyksen taustalla tutkimus, menekinedistäminen, kv-toiminta (jolle kullekin n 1/3 rahoituksesta; erityisesti yritysten rahoitusta)
- kun halutaan tehdä yhteistyötä, ei sanelupolitiikka toimi, vaan tarvitaan yhdensuuntaisia strategioita.

Leena Rantamäki-Lahtinen MTT/Taloustutkimuksesta kertoi juuri alkamassa olevasta maaseudun innovaatioita tutkivasta hankkeesta. Rantamäki-Lahtinen korosti maaseudulla olevan mahdollisuuksia, mutta niiden jäävän usein pimentoon; ei kuvitella että tietyillä aloilla voisi olla innovaatiopotentiaalia. Innovaatiot leviävät ja kehittyvät nopeasti yrityskeskittymissä, tutkimuksessa tarkastellaankin kahta maaseudun toimialaa (bioenergia ja hevostalous) ja niiden yrityskeskittymiä.

Heikki Pietarinen, Yrittäjyyden teemaryhmä

Pietarinen aloitti esityksensä kertomalla Suomen yritys kentästä. Suomi mm. heikoin suhteessa muuhun Eurooppaan aloitettujen ja myös 5 vuotta toimineiden yritysten henkiinjäännissä; yritys elämässä ei riitä, että katsotaan taaksepäin ja soudetaan selkä edellä tulevaan, vaan tulevaisuuden kehittämiseen olisi satsattava. Pietarinen korosti erityisesti toimialarajat ylittävien ja toimialoja yhdistävien toimenpiteiden merkitystä. Maaseutu tarvitsee uusia asukkaita, jotka tuovat uutta tietoa ja dynamiikkaa; myös maahanmuuttajien virran suuntaaminen maaseudulle on tärkeää vastaukseksi kasvavaan työvoimapulaan. Pietarinen esitti, että kullekin maaseututyypille pitäisi olla erilaiset yrittäjyyden kehittämisen välineet.

Simo Palviainen, Joensuun yliopisto

Palviainen esitteli sopimuksellisuus -teemaryhmän ja sen taustoja. Maaseudun kehittämisessä ympäristötoimenpiteet ovat tärkeitä ja sitä kautta ympäristöhallinnon mukanaolo sopimuksellisuusteemaryhmässä olisi ollut hyvä, YM ei kuitenkin tullut mukaan. Palviainen totesi jonkun sanoneen, että sopimuksellisuusteemaryhmän toiminnan aikatahtain on ajassa, jolloin jälkellä on vain Paras-hankkeen savuavat rauniot, siksi työ nyt tärkeää. Maaseudulla todellisuutta on palvelujen kaikkoominen entistä kauemmaksi; jos ennen aivoinfarktin saatua apu oli 30 km päässä ja jatkossa 150 km päässä; apu tulee yksinkertaisesti liian myöhään, jotain tarvitaan tähän väliin. Kun tulevaisuuden rakenteet eivät enää pelitä, tulee roolia ja paikkaa uusille toimijoille. Kolmannen sektorin toimijoille tulee julkisen ja yritys sektorin nykyään hoitamia tehtäviä. Uudet toiminnot pitäisi pyöriä pitkälti yksityisin varoin, alkuun mahdollisesti tarvitaan pientä julkista panosta.

Petra Lindqvist ja Eija Koski/Vaasan yliopisto/Levón-Instituutti

Sopimuksellisuus-hankkeen kenttäkierroksen workshop'eissa esiin nousseiden kommenttien mukaan sopimuksellisuutta ja välittäjäorganisaatiotoimintaa on vaikea hahmottaa. Hankkeen tuloksena voidaan pitää myös paikallista verkostoitumista: workshop'eihin osallistunut sellaisia henkilöitä, jotka eivät aikaisemmin välttämättä tunteneet toisiaan eikä olleet yhteistyössä keskenään, tapaamiseen osallistuneet henkilöt ovat kuitenkin jatkaneet yhteistyötään paikallistasolla.

Keskustelussa esiin nousi: sopimuksellisuudesta puhuttu paljon ja asenneilmasto sille myönteinen; ongelma että malleja ja konkreettisia malleja puuttuu; tärkeää olisi osapuolten määrittely, jotta esim. vaadittavaan lainsäädäntöjen muutoksiin saadaan aineksia ja perusteita. Valtionhallinnon aluetaso muuttuu kovalla vauhdilla, toimenkuvat ja tehtävät muuttuvat; nyt olisi hyvä hetki muuttaa järjestelmiä; jo aiemmin strategioissa sopimuksellisuuden edistäminen ollut mukana, ja esimerkiksi työvoimahallinto olisi halunnut tulla mukaan, mutta pohjaksi ei ollut tarpeeksi esimerkkejä. Sopimuksellisuus katsottiin myös hyväksi elinkeinopolitiikan ja työvoimapolitiikan yhdistämisen välineeksi.

Liisa Kytölä/Suomen Aluetutkimus FAR

Kytölä esitteli loppuvaiheessa olevaa Polmu II-tutkimushanketta. Tulosten mukaan vuosina 1993 – 2004 on tapahtunut siirtymää maatalousyrittäjyydestä kohti palkansaaja- ja ei-työllinen –luokkia. Maaseututyypillä ei merkittävää vaikutusta siirtymiin, mikä on mielenkiintoinen havainto. Poliitiikan *onnistumista* puoltavan tulkinnan mukaan maatalouspolitiikka on kohdellut eri maaseututyypialueita tasapuolisesti. Poliitiikan *epäonnistumista* painottavan tulkinnan mukaan maatalouspolitiikalla ei ole onnistuttu tukemaan maatalousyrittämistä alueilla (ydinmaaseutu ja harvaan asuttu maaseutu), joilla maatalouden merkitys kokonaisyhyvinvoinnin kannalta on merkityksellisin.

Maarit Sireni ja Jukka Sihvonen/Joensuun yliopisto

Sireni ja Sihvonen esittelivät aika alkuvaiheessa olevaa harvuutta maaseudun voimavarana selvittävää tutkimusta. Tutkimuksessa käydään läpi poliittisia asiakirjoja ja niistä, ketkä esityksiä tuottaa ja mihin ne perustuvat. Nähtävissä kahta suuntaa:

- harva tila ihanana tilana = nähdään resurssina
- harvuus negatiivisena asiana = häitä.

Taustalla myös:

Harvuus=spatiaalinen käsite; harvuus=sosio-kulttuurinen käsite.

Tutkimuksessa tarkastellaan miten maaseudun aluerakenteen harvuus ja väljyys esitetään keskeisissä suunnitteluasiakirjoissa eri aluetasoilla ja miten yhtäältä maaseutupolitiikan, aluepolitiikan ja ympäristöpolitiikan keskeiset toimijat ja toisaalta paikalliset toimijat tulkitsevat näitä kahta argumentaatiolinjaa; millä kylätoiminta ja valtakunnallinen politiikka kohtaavat; voidaan tarkastella esim. kaavoituksen kautta. Tuotantopuoli ao. hankkeessa nyt sivussa, hankkeessa keskitytään asumispuoleen. Alustajat totesivat, että mahdollisuus -puhe ei ole hallitseva puhe, vaan päinvastoin harva yhdyskuntarakente on nähty ongelmaksi ja kestävä kehityksen esteeksi. Tutkimuksessa halutaan tarkastella, mitä argumentteja käytetään yhdyskuntarakenteen keskustelussa, alkaako ongelmapuhe koskea haja-asutusta ylipäätään; tehdäänkö taajamien ulkopuolella asuvista ihmisistä yleisessä puheessa syntypukkeja? Kaikki saastuttamislähteetän voidaan mitata ja kartoittaa. Käydään läpi mm. Helsingin Sanomat-lehtiaineistoa, sen yleistä keskustelua kestävästä kehityksestä, kaupunkipoliittisesta diskurssista, yhdyskuntarakenteen muutoksesta ja kehyskuntien suunnittelusta pohjautuen keskuksen vetovoimaan. Tässä vahvasti mukana keskustelu eheytyvästä yhdyskuntarakenteesta vs. haja-asutus ja kasvava yksityisautoilu. Tutkimuksessa aineistona myös mm. Kuntalehti (Paras-hanke), Maankäyttö-lehti (kaavoituskeskustelu), empiiriset tutkimukset (mm. YM), eduskuntavaalien vaalikoneet ja niissä esiintyneet ehdokkaiden kommentit liittyen maaseutuun.

Seminaarin puheenjohtajana toiminut Eero Uusitalo pyysi tutkimuksessa raaputtamaan hiukan sitä, kuka puhuu mitään. Yleensä eheyttämistä vaativat ne henkilöt, jotka asuvat keskustoissa; meillä kuitenkin perinteinen haja-asutus -Suomi, ei taajama-Suomi, jolloin meillä ei siis ole eheyttämisen/tiivistämisen mahdollisuuksiakaan.

Katja Huumo/MMM

Huumo korosti tiedotuksen merkitystä hankkeiden toteuttamisen kiinteänä osana. Hankkeissa osa toimijoista tiedotuksellisesti passiivisempia, osa olisi valmis tiedottamaan koko ajan. Ongelmana, että hankkeen loputtua energia loppuu, ei enää jakseta tiedottaa tai ei enää ole edes rahaa jäljellä käytettäväksi viestintään. Viestintää on myös se, mitä jätetään sanomatta! Mietittävä myös kohderyhmää: jätetäänkö joku kohderyhmä tahallisesti/tahattomasti pois? Hankeviestinnän kohdentaminen on todella laaja ja hankala asia: paljon erilaisia tahoja, keneen keskittyy ja millä tavalla on hankkeessa mietittävä asia. Huumo myös muistutti, että niillä ihmisillä jotka käyttävät nettiä aikajänne on erittäin lyhyt: nettisivujen päivitykseen satsattava (vaihdettava edes nettisivujen päivityksen päivämäärä!). Muistettava myös, että nettikirjoittaminen on lyhyttä kirjoittamista ja palstat kapeat (pää ei saisi liikkua kun lukee auki olevaa nettisivua).

Uutiskirjeessä oleellisinta säännöllisyys/jatkuvuus; uutiskirjettä on turha lanseerata, jollei jatkuvuuteen pystytä. Tiedotteen jakelussa monia mahdollisuuksia: lehdistö/omat sidosryhmät/organisaation omat jakelulistat; lähenee käytännössä lehdistötiedotetta. Tiedotteessa on muistettava UUTISpakko, ei ylimalkaista yleisinfoa! Toimitukset kiireisiä: uutistoimitusten aikajänne tunnettava: tiedotteet mieluiten ennen klo 15, usein klo 16 jo liian myöhäistä seuraavan päivän uutistentekoa ajatellen. Tiedotteessa tulee FAKTA-asiat laittaa ihan ensimmäiseen lauseeseen, siihen ei organisaatioita, taustatietoja eikä mitään muutakaan=>kiinnostavuus syntyy ensimmäisestä lauseesta, toimituksissa ei aikaa käydä tiedotteita kokonaan läpi. Toimituksissa asia menee verbeillä, ei adjektiiveilla läpi. Tiedoteteksti kannattaa laittaa suoraan viestiin, ei liitteisiin=<= suurin osa uutistoimituksista ei edes avaa sähköpostin liitetiedostoita virusten vuoksi. Huumo myös korosti, että *less is more*. Esitteissä taitto ja kuvat maksavat, mutta niihin kannattaa satsata. Esite on yleensä parempi kun siinä on vähän tekstiä, mutta hyviä, laadukkaita kuvia.

=====

Iltapäivän keskusteluosuus maaseutupoliittisesta selonteosta ja kokonaisuohjelmasta

Uusitalo kysyi, onko valmisteluprosessi eri asteineen riittävä vai tarvitaanko siihen vielä jotain? Selonteon ja kokonaisuohjelmavalmistelun ohjelmasihtööri Laura Jänis esitti, että prosessiin voisi sisällyttää tiettyihin teemoihin liittyviä keskustelutilaisuuksia (esim. ulkomaalaiset työntekijät ja maahanmuutto; paikallinen kehittäminen; kolmannen sektorin rooli jne.).

Jos ryhmiä kutsutaan, niin niihin pitäisi ottaa mukaan alueen nuoret; heitä voisi kutsua mukaan Nuorisovaltuustojen tai Lukiolaisten liiton kautta. Erilaisten ratkaisujen löytäminen nuorten kautta olisi äärimmäisen tärkeää; nuorten asenteisiin ja takaisinmuuttohalukkuuteen vaikutetaan maaseutumyönteisyyden ja imagon kautta. Yksi ratkaisu tähän olisi, että koulusta lähtien nuorille kerrottaisiin maaseudun todellisista asuin- ja työllisyysmahdollisuuksista sekä yrittäjyydestä, samoin heille tulisi olla tarjolla yrittäjyyskasvatusta ja -opintoja jo peruskoulussa. Nuoriso keskustelelee netissä, pitäisikö perustaa oma Facebook - keskustelupalsta maaseutupoliittiselle kokonaisuohjelmalle?

Maaseututietoisuutta voitaisiin lisätä myös perustamalla opintopiirejä, joille voisi laatia omia aiheisiin liittyviä kysymyksiä paikallisesti keskusteltavaksi.

Uusitalo pyysi yleisöltä mutu-tuntumalta analyysiä siitä, missä maaseutupolitiikassa on menty eteenpäin, missä ei; oleellista tässä ei ole, kenen toimesta tämä on tapahtunut.

Positiivisiksi kehityspiirteiksi lueteltiin mm. laaja-alaisuus (maaseudun monimuotoisuuden huomioiminen), maaseudun ja maatalouden imagon nousu, maaseutupolitiikan ja maaseudun

kehittämisen muuttuminen yhä enemmän kansanliikkeeksi (ei ole enää vain hallituksen tai viranomaisten vastuulla), maatalouden ja maaseudun eron ymmärtäminen, oppilaitosten mahdollisuudet profiloitua ja osallistua oman alueen kehittämiseen (tosin tätä mahdollisuutta ei ole osattu vielä hyödyntää täysin), kylien tarjoamat mahdollisuudet esim. kaupunkikeskuksissa sijaitsevien yliopistojen, opistojen jne. kenttäkurseille, excuille jne., kokonaisuohjelman "elävyys" ja sen oleminen yksi parhaimmista ohjelmapolitiikan toteuttamisvälineistä, kokonaisuohjelman laaja-alaisen valmisteluprosessin mukanaan tuoman maaseutupolitiikan legitimointi, maaseutumatkailun määrätietoinen kehittyminen, toimintaryhmätyö (haaste, miten kytketään seudulliseen elinkeinojen kehittämiseen), valtakunnallisten hankkeiden järjestelmä (vk-hankkeet olleet kanava sellaisten teemojen eteenpäin viemiseen, joihin aluerahoitusta ei olisi voinut (ainakaan helpolla) saada, 100%:n rahoitusmahdollisuus taannut myös sen, että voidaan keskittyä itse sisältöön, eikä hankkeen rahoituksen kokoamiseen eri lähteistä), teemaryhmät taanneet horisontaalisuuden (haaste: miten alueellistat teemaryhmän? ja miten maakunta- ja aluetasolla priorisoidaan?) sekä yritystukirahoitusmahdollisuudet.

Negatiivisiksi asioiksi nostettiin mm. maaseutupolitiikan keihäänkärkien puuttuminen, tiestön huono kunto, kehittämisvälineiden byrokraattisuus, YTR:n ja maaseutupolitiikan poikkihallinnollisuus (monet linjaukset vaikeuttavat hahmottamista), EU-osarahoitteisten hankkeiden ja kansallisten YTR-hankkeiden ristiriitainen tilanne (aluehankkeissa paljon rahaa, mutta rajoitetut toteuttamiskohteet eikä laaja-alaista maaseutupoliittista kehittämistä niissä mahdollisteta; toisaalta laaja-alaista kehittämistä tarvitaan, mutta siihen ei sitten ole varoja), maaseutupolitiikan hampaattomuus tiettyjen sektoripoliitikkojen pyöryksessä, maaseutupolitiikan poliittisen keskustelun puute (puuttuu täysin tai on ihan vähäistä; politiikoilla hyvin pistemäinen käsitys maaseudusta ja maaseutupolitiikasta), maaseudun mahdollisuuksien hukkaaminen siihen, että kaikki testataan kaupunkien läheisellä maaseudulla (ongelmana niissä se, ettei tiedetä ollaanko maalla vai kaupungissa=identiteetin, sitoutumisen heikkeneminen) sekä maaseudun infran rapiseminen.

Keskustelussa puhutti myös, miksi AMO on irrotettu maaseutupolitiikan kokonaisuudesta? Miksi KOKO-ohjelmaa rakennetaan ja mihin sitä tarvitaan, varsinkin kun KOKOssa ei edes ole luvassa paljoakaan rahaa alueille?

Maaseudun mahdollisuuksiksi nostettiin mm. maaseutumyönteisyyden nousu sekä "maaseutu levon, rauhan ja hiljaisuuden työssijana" -asennetta niin yrittäjien kuin asiakkaiden keskuudessa. Maaseudun kehittämisessä tekemisen ja viestinnän pohjaksi tarvitaan faktaperusteista tietoa. Haasteena onkin, millä vastataan tarpeeseen paljon nopeammasta ajankohtaisesta tiedosta (trendejä, barometreja, kuluttajien tarpeita jne, ei niinkään tieteellisiä, raskaita tutkimuksia). Keskustelussa perättiin myös aitoa yhteistyötä ja avoimuutta sekä toisten tekemisen arvostusta.

=====

Miia Mäntylä/Vaasan yliopisto/Levón-Instituutti

Mäntylä kertoi YTR-hanketoiminnan arvioinnista, tällä hetkellä arvioinnissa 2005-07 päättyneet hankkeet, mukana arviointitiimissä Heli Siirilä, Kimmo Riusala + pari haastatteluapulaista. Vuosina 2003-04 päättyneiden hankkeiden arvioinnin mukaan hanketoimintaan mukaan kaivattiin myös uusia toimijoita; toisaalta pohdittu, että millä kanavilla tavoitetaan, kun jo nyt ilmoittelu laajaa? Arvioinnissa MMM:n palveluhalukkuutta on kehuttu, samoin pienen riskin sallimista EU-osarahoitteisia paremmin. Maksatusten nopeuttaminen varsinkin pienille toimijoille olisi erittäin tärkeää, samoin toivottu rahoituksen pidempiaikaisuutta (useamman vuoden kestäväälle hankkeelle

yhtenä vuonna könttäsomma -pääöstä); toisaalta toivottu rahoitusta lyhyille ideointi- ja selvityshankkeille. Hankkeiden politiikkapainotteisuus koettiin hyväksi asiaksi.

Kari Leinamo/Vaasan yliopisto/Levón-Instituutti

Leinamo kertoi kokemuksistaan YTR:n hankeryhmän uutena jäsenenä. Leinamo halusi ottaa hankeryhmän tarjoaman ja MUA-yhdistyksen kannattaman hankeryhmän jäsenyyden mukanaan tuoman haasteen. Nyt pääsisi näkemään, että onko hankeryhmän työskentely sisäpiirin toimintaa ja kestääkö käsittely 2 sekuntia, niin kuin huhuissa kerrotaan. Leinamo kuitenkin totesi, että jos pitää kantansa, voi jopa saada jonkun muunkin kannattamaan hanketta ja hankkeen läpi. Leinamo kehui hankeryhmän laajaa ja kattavaa asiantuntemusta; jos joku ei itse tiedä asiasta, niin joku muu tietää, tai sitten otetaan selvää. Leinamo oli alkuun pohtinut, onko hankeryhmä kuppi vai pallo. Leinamon johtopäätös oli kuitenkin, että hankeryhmä vastaa eniten kirjekuorta: on avoin, käsittely luottamuksellista ja toiminta valtakunnallista (posti kulkee jopa Vaasaan). Leinamon mukaan toiminta on myös jämäkkää; ainoa negatiivinen puoli on että hankehakemukset painavat hyvin paljon matkatessa Suomen poikki. Leinamon mukaan suuri yllätys oli, että huonoja hanke-esityksiä on luvattoman paljon. Lähtökohtana pitäisi olla aito ongelma, johon keskitytään tarkoittaen huolellisesti valmisteltua ja kirjoitettua asiaa: "ei riitä, että yksi ihminen viimeisenä päivänä tekee hakemuksen, useampi silmä näkee paremmin kuin yksi". Leinamo peräsi hakijalta myös aitoa halua hyvän idean eteenpäin viemiseen, jonka pitäisi olla lähtökohtana hankkeessa. Leinamo kaipasi hakemuksilta selkeyttä (mitä ja miksi tehdään). Myös tekijän itsensä pitäisi tietää mitä on tekemässä...

Leinamo peräsi hakemuksiin myös järkevyyttä: "jos on tavattoman suuret kustannukset; pitää löytää katetta; jos 2 haastattelua, niin ei siinä tarvita 300000 euron hanketta". Hakemuksissa on oltava myös totuus: jos sanotaan, että asiaa on valmisteltu jonkun tahon kanssa, tämän on oltava kanssa totta, yhteistyökumppanit ym. varmistetaan kuitenkin. Leinamon mukaan hankehakemuksesta näkyy osaako hakija hommansa, osaamattomuus tulee hakemuksista läpi selvästi. Leinamo korosti, että hankeryhmälle kyllä hyvä hanke aina kelpaa, jos siinä on vain järkeä, teemoitus ei ohjaa etukäteen rahan jakoa. Leinamo toi myös esiin, että on kuullut kritiikkiä siitä, että YTR rahoittaa tietyn piirin toimintaa. Leinamon mukaan rahoituskriteerinä on kuitenkin sisältö, ei hakija. Leinamo tiivistä sanomansa: hankeryhmässä hyvätasoista, avointa toimintaa; hakemusten tulisi olla selkeitä ja realistisia. Leinamo päätti puheensa, että ainakin hänelle on syntynyt suuri luottamus hankeryhmän oikeudenmukaisuuteen.

Reijo Martikainen/Maaseutuvirasto

Martikainen kertoi valtakunnallisten hankkeiden mahdollisuuksista Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan (MAKE). Tarpeita valtakunnalliseen kehittämiseen on runsaasti; keskiössä alueellisen kehittämisen tukeminen.

MAKE-ohjelman valtakunnalliset hankkeet voisivat sisältää: tiedon hankintaa; uusien tekniikoiden (mm. bioenergiassa polttotekniikan) kehittämistä (miksi eri laitokset eri puolilla Suomea miettivät samaa ongelmaa sen sijaan että jaettaisiin tutkimus- ja kehittämisvastuut (toinen pohtii märkätekniikkaa, toinen kuiva-)), menetelmien tuotekehitystä (soveltaminen tapahtuisi alue-, paikallis- ja yrityskohtaisissa hankkeissa) tai aitojen hyvien kokemusten siirtämistä.

Valtakunnallisten hankkeiden yhteensovittaminen eri toimijoiden ja hankkeiden välillä pitäisi aloittaa heti ohjelmakauden alussa eikä jälkijunassa sitten, kun jo alueelliset hankkeet ovat jo käynnistyneet. Nyt ollaan hukkaamassa tämä mahdollisuus. MMM ei vielä ole tehnyt virallista päätöstä Hämeen TE-keskuksen toimimisesta toimivaltaisena viranomaisena valtakunnallisten hankkeiden haussa.

Martikainen kaipasi maaseudun kehittämiseen S-ryhmä -ajattelua: yhteisiä valtakunnallisia strategioita ja toimenpiteitä vaikka vahva paikallistason toteuttaminen ja tarpeet.

Kirsi Viljanen/MMM

Viljanen esitteli teemaryhmiltä koottuja tutkimusideoita, joita tutkimuslaitokset voivat hyödyntää omassa hankkeiden suunnittelussaan; tässä kaivataan yhteistyötä ja jatkotyöstämistä ao. teemaryhmän kanssa. Tutkimusideat tarkoitettu eri rahoittajien hakuun, ei vain MMM/YTR:n.

Viljanen muistutti loppupuheenvuorossaan myös hankkeita maksatusten ym. menettelytavoista. Isona ongelmana on edelleen, ettei edes päätöksiä lueta kunnolla; päätöksissä olevia päivämääriä muistettava noudattaa. Maksatusten liitteet oltava myös kunnossa, että käsittely olisi joutuisampaa. Viljanen myös pahoitteli, että maksatuksissa on ollut nyt todella viiveitä, syinä erityisesti henkilöstön resurssipula, henkilö- ja organisaatiomuutokset.

=====

Yhteenvedoa palautteista:

Osallistujista 13 palautti seminaarin palautelomakkeen. Vastaajista (samoin osallistujista) ilahduttavan moni oli ensikertalaisia ao. seminaariperinteessä. Vastausten mukaan seminaariin oltiin pääosin tyytyväisiä. Yksi kielteisen vastauksen antaneista kritisoi fokuosoinnin puutetta, yksi päällekkäisyyttä Helsingin yliopiston maaseutuseminaarin kanssa, yksi seminaarin aikataulutusta suhteessa juna-aikatauluihin ja yksi alustusten aikataulujen pettämistä ja keskusteluajan puutetta.

Kaikki alustukset saivat osakseen kiitosta, eniten saivat mainintoja Mikko Viljakaisen esitys ja Katja Huumon viestintätyöpaja. Sen sijaan mielipiteet menivät täysin ristiin kysyttäessä tyytymättömyyden syitä: osa halusi lyhyitä, napakkoja alustuksia, osan mielestä näin toteutettuna puhujia ja aiheita oli liikaa. Pari kriittistä mainintaa oli siitä, että tämän tapaisissa seminaareissa ei ole syytä käyttää aikaa tutkimusmetodien tai tutkimuksen taustojen selvittämiseen, vaan on syytä mennä suoraan asiaan ja tuloksiin.

Suuri osa vastaajista piti hyvänä, että seminaari oli rakennettu monipuoliseksi niin yleistä maaseutupolitiikkaa kuin tutkimus- ja kehittämishankeasiaa sisältäväksi: kommenttien mukaan kuvaa hyvin Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän työn moninaisuutta. Osa taas kritisoi juuri tätä: seminaarin sisältö koettiin sekavaksi sillisalaatiksi, josta ei ymmärtänyt mistä on kyse.

Lähes kaikki pitivät seminaarin 1-päiväisyyttä hyvänä asiana<=ihmisillä niin kiire ja kalenterit muutenkin täynnä. Jos taas seminaari pidettäisiin jatkossa 2-päiväisenä, tulisi se palautteiden mukaan rakentaa aivan toisella tavalla sisältäen workshopeja, teemakohtaisia pienempiä seminaareja jne. Seminaarin pitopaikaksi toivottiin Tamperetta tai jotain muuta keskempänä Suomea olevaa paikkaa, joku toivoi tilaisuutta maaseudulle.

YTR:ltä ei toivottu lisää teemakohtaisten seminaarien järjestämistä. Sen sijaan teemaryhmätyön ja hankkeiden välistä yhteistyötä pitää palautteiden mukaan tiivistää, kehittämisohdotuksina mm. että hankkeet esiteltäisiin ao. teemaryhmän kokouksissa, hankkeiden toteuttajat saisivat teemaryhmien kokouksiin ja tilaisuuksiin kutsuja, aktiivisuutta kaivattiin nimenomaan teemaryhmistä hankkeisiin (ei toisinpäin), yhteiset sähköpostilistat, kummitoimintaa jne.

Palautteissa kommentoitiin myös sitä, ettei niitä oteta uusia tilaisuuksia järjestettäessä huomioon. Palautteiden anti pyritään ottamaan huomioon seuraavan vuoden tilaisuuden järjestämisessä, mutta

kuten tämän vuodenkin vastaukset osoittivat, vastaukset ja mielipiteet menevät todella ristiin niin sisällön kuin kohderyhmänkin suhteen, jolloin koskaan ei päästäne kaikkia tyydyttävään lopputulokseen. Palautteiden yhteenvedoa käsitellään myös YTR:n hankeryhmän kokouksessa ja on ollut luettavissa myös YTR:n nettisivuilla edellisen vuoden hankeseminaariaineiston yhteydessä.

Yksi vastaaja pyysi järjestäjätahoa miettimään, miksei tilaisuudessa ollut enempää osallistujia. Olimme tänä vuonna riskin ja tilaisuus järjestettiin Helsingin yliopiston maaseutuseminaarista huolimatta. Kun me kummankin seminaarin järjestäjät saimme toistemme tilaisuudesta ja niiden päällekkäisyydestä tiedon, kummankin seminaarin järjestelyt olivat jo liian pitkällä, jotta niitä olisi voitu siirtää aikataulullisesti. Olimme hankkeiden toteuttajille ja muille tahoille kuitenkin jo hyvissä ajoin ilmoittaneet seminaaristamme, mutta tämä tieto ei suoraan HY:lle ollut mennyt. Jatkossa tuleekin pohtia keinoja, millä ao. päällekkäisyydet voi estää paremmin.

Seminaariaineisto on luettavissa YTR:n nettisivuilta: www.maaseutupolitiikka.fi => tutkimus ja kehittäminen => hankeseminaari => seminaarin aineistot 2008.